

Csak elmélyült alap kutatások teremthetik meg a termelőmunka feltételeit

Látogatás a kétszeres Kossuth-díjas dr. Szabó Zoltán professornál

A Szegedi első ízben meglátogató idegenek mindig mecsodálják a Beloiannisz tér harmonikus épület-csoportját, ahol az Orvosegyetem és a Tudományegyetem számos intézete kapott otthont. Az egyik boltozatos, nehézvetű bronzajtán belépve jutunk be a Szervetlen és Analitikai Kémiai Intézetbe és ugyanitt találjuk a Magyar Tudományos Akadémia Reakciókémiai Kutatócsoportját.

Az Intézet és a kutatócsoport vezetője Szabó Zoltán professzor. A kémiai tudományok művelőinek nem szükséges új bemutatni, nevét bel- és külföldön egyaránt jól ismerik a szakemberek. Fiatalon, harminckett éves korában kapott egyetemi katedrát, s bár még ma is korban és alkotóerőben egyaránt fiatal, több egyetemi generáció vallja őt tanítómesterének és tudományos munkájában példaképének. Nevét két ízben is, 1950-ben és 1957-ben a Kossuth-díjjal kitüntetett tudósok között találjuk; az elmúlt évek során sok jelentős külföldi kémikus kongresszuson tartott előadást eredményeiről s mindenféle öregbítette a magyar tudomány hírnevét.

Nemrégben német nyelven megjelent könyve hamarosan angolra fordítva lát napvilágot Londonban.

Néhány kérdéssel fordulunk Szabó professzorhoz, és az ezekre kapott válaszok, úgy véljük, méltán tarthatnak igényt nemcsak a vegyészek, hanem mindazok érdeklődésére, akik magukénak vallják az egyetemen folyó szakember- és tudósokképzés ügyét.

— Mi a véleménye a Magyar Tudományos Akadémia jelenlegi tudományos munkamódszereiről? Mi a kutatócsoportok szerepe a bel- és külföldi kémiai kutatásban, milyennek látja az alap kutatások és a gyakorlat kapcsolatát?

— A magyar tudomány mélyreható változásokon ment át az utóbbi másfél évtizedben. Ma már megszűnt a második világháború előtt általános helyzet, hogy az egyes kutatók és intézetek teljesen a vezető tudós magánérdeklődésének a területére voltak kényszerítve, hogy a munkaszervezés és az anyagi ellátottság egyaránt az egyéni leleményesség és az esetleges jó összeköttetések függvényei voltak. Ez, mint mondtam, szerencsére ma már a múlté.

Nem lehet elégszer hangsúlyozni, mit jelent a most dolgozó intézetek számára, hogy az állam messzemenően támogatja a kutatásokat.

Igyekszik a lehetőségek szerint minden felmerülő anyagi és dologi igényt kielégíteni, megteremteni a szükséges feltételeket a zavartalan tudományos kutatómunka számára. A tudományos koordináció legfelsőbb fóruma a TFT lett, de a Reakciókémiai Kutatócsoport, mint általában a kutatócsoportok, közvetlenül az Akadémia felügyelete alatt áll, innen kapja a munkájához szükséges segítséget.

Mint a Fémipari Kutató Intézet tudományos tanácsának tagja, közvetlenül látom, hogy egyre inkább felmerül az iparban a modernizálás, az önköltség csökkentésének szükségessége, hogy a régi technológia fejlesztésével egyszerűen lehetetlen ezen a téren nagy eredményeket elérni.

Jobb minőségű termékeket és olcsóbban kell előállítani — s ehhez új elvek alkalmazására van szükség. Márpedig új elveket csakis az alap kutatások adhatnak.

Szerintem éppen most van meg az igazi, szükségszerű kapcsolat a gyakorlat és a sokszor mostohán kezelt alap kutatások között: csakis elmélyült alap kutatások teremthetik meg az eredményes gyakorlati termelőmunka feltételeit.

— Milyen eredményeket ért el a Reakciókémiai Kutatócsoport az elmúlt évek folyamán? Milyen a kapcsolat az oktatók és kutatók között?

— Tovább haladtunk azon az úton, hogy mélyebb bepillantást nyerjünk az összetett kémiai folyamatok mechanizmusába. Ezt a célt természetesen közelítettük meg, amikor sikerült tisztázni a reakcióképesség szempontjából annyira fontos kötőerőségeket befolyásolását, felderítettünk számos, az egyes elemi folyamatokat befolyásoló külső, katalitikus tényezőket.

Megelégedéssel állapíthatjuk meg, hogy e mintegy tíz évvel ezelőtől felalított elmélet több elért eredményeink révén is újabb igazolást nyert és most igyekezünk az még több oldalról igazolni.

További kísérleteink is ezt célozzák. A kutatócsoport léte azt jelenti, hogy a csoporton belül és az egész intézetben, a dinamikus szemlélet érvényesül. Talán példaként megemlíteném, hogy Beck Mihály kandidátus éppen a dinamikus kinetikai szemlélet alapján ért el jelentős eredményeket a komplex stabilitással kapcsolatban. Ugyanez a szempont vezette Csányi Lászlót, a kémiai tudományok doktorát az indukciós reakciók lényegének feltárással: e téren elért eredményei nagy visszhangra és széleskörű elismerésre találtak. A kutatócsoportban felvezető kutatás is folyik, s az itt elért eredmények, melyekkel kapcsolatban Solymosi Frigyes kandidátus nevét említeném meg, új eszközöket kezünkbe a kémiai folyamatok kormányzásában, amikor is megállapítást nyert, hogy az elektronkon-

centráció változása egyúttal a folyamat változását is magával hozza.

A Huhn Péter kandidátus és Bérces Tibor tudományos munkatárs által végzett kísérletek eddig számon nem tartott típusú reakciók feltáráshoz vezettek.

Lakatos Béla kandidátus a periodikus rendszer törvényszerűségeinek új szemléletéből kiindulva ért el eredményeket a kémiai kötések tulajdonságainak vizsgálatában.

— A távlati fejlesztési terv és a jelenlegi oktatási kérések ismeretében milyen elképzelései vannak a vegyészképzés jövőjéről?

— A jövő ipara az automatizálás felé halad. Ez többek között azt is jelenti, hogy mindinkább több kutatóra lesz szükség az üzemekben, gyárakban. Ezt a szükségletet az egyetemeknek kell ellátni, fokozni kell a szakemberképzést mind mennyiségileg, mind minőségileg. Ez nem kis feladat és a jelenlegi keretek semmiképpen sem alkalmasak ellátására. Ezt a tudományos szervező és felsőoktatási szervek egyaránt természetesen igen jól látják.

Ezért került azután sor arra, hogy 1965-től kezdődően a jelenleginek több mint háromszorosára emeljük fel a hallgatói létszámot a mi szakunkon.

Ehhez persze addigra meg kell teremteni az objektív feltételeket is: felszerelésbeli, oktatói létszám- és helyiségbeli igényeket kell kielégíteni, hogy a számban ugrásszerűen megnövekedett hallgatói gárda minőségileg is az új követelményeknek megfelelő oktatást nyerjen.

—6—

Egy ügyeletes panaszja

Leszállt az éj
Kovács fény
szűrődik át az ablakon.
Semmi gond;
az álmom font
hálót az ügyeletes szemére.
De hirtelen telefontücsögés —
semmi szenderegés!
ugran föl!
Tessék?
Hagod még kedves,
bár kissé sejtelmes
az érzeted...
„Mentő érkezett!” —
szóval egy hang.
„Edes kincsem,
beutáló nincsen?” —
felve kérdez.
(37 a láza.)
„Doktor úr nem látja,
hogymilyen beteg?”
Nyomod a lépet, a májat,
a méreg szörjűa szádat,
még egyszer kérdez...
De nincs sok idő erre,
az infúzió rendre
mind para megy...
Mondja a nővér,
remeg a kezed,
dülled a szemed,
s egy óra alatt
gyomrod a hódon alatt
érezed.
„Azért van glikser
— megmondtam iksszer —
mert nincs fegyelem!”
„Doktor úr kérem,
para ment régen,
— kegyelem!”
Tűt, fecskenőt, palackot!
Ide a leukoplastot!
de előbb egy malasztot
ereszték.
Sikerült: végre
szemed az égre
mereszted.
Strophantin, cecall,
Bepanthen, OEB,
úgy zög szegény
nyomorult fejed.
De ezzel még nincsen véget
Oxygon kell? Ide vélet!
Asphyxia, hibernálás,
lépcsőn fel-le szalagálás,
sz. megy végig egész éjjel
s remegve várod,
mikor robban fejed szíjjel.
Aranyér, májbaj, epegyörcs,
éhség, szomjúság gyötör
de nincs idő inni
(pedig ott egy vödör):
„Tessék mán gyünni!”
Most mentő üvölt,
a zaj beüt
minden kis rést.
Pihen! nem hagynak:
„Doktor úr, már megint vannak
az ambulancián!”
Vajjon ki jöhet ilyen későn?
Bandukolsz lassan le a lépcsőn,
pedig egy perc alatt
lent kell lenni,
nagyon beteg, fel kell venni.
Ne szakítsák rám az eget,
csináljanak már egy helyet! —
Éjjél után karikákat
látasz már, semmi mást,
nem kéred már a beutalást,
a lábaid összekad,
a bázsingod majd kiszakad,
rettenően kifáradva,
szírgereid összeeszeva,
az éhségtől agyonhajtvja,
telj tűdő nikotinál,
minimális vércukorral
múlt el feletted a hajnal...
Reggel
bedagadt szemmel
tántorgsz, de az osztályon
vigyázzba állsz
és szalutálsz,
s ha megkérődik töled kéjjel:
„Mi volt az éjjel?” —
válaszod ennyi:
„Semmi...”

— pl. —

NEVELŐ EGYETEM

— AZ ORVOSI IGAZOLÁSOM!... VALAHOL ITT KELL LENNIE

Szegedi Zoltán főisk. hallg. rajza

innen onnán

A József Attila Tudományegyetemen a budapesti, a pécsi és a szegedi Tudományegyetem állam- és jogtudományi karának képviselői közös tanácskozást tartottak a jogi felsőoktatási reform től tekintve veszik a jeles kérdéseiről. A tanácskozáson a három kar dékánján kívül részt vett Dr. Antalffy György egyetemi tanár, a József Attila Tudományegyetem rektora. Dr. Világhy Miklós, egyetemi tanár, az Eötvös Loránd Tudományegyetem tudományos rektorhelyettese, valamint Dr. Kovács Ferenc, a Művelődésügyi Minisztérium tudományegyetemi osztályának vezetője.

Jeljutyin a Szovjetunió felső- és középfokú szakoktatási minisztere a TASZSZ tudóstóljának adott nyilatkozatában az 1963. évre elfogadott új egyetemi felvételi szabályzatról szólva megál-

lított: ez abban különbözik a korábbiól, hogy a felvételi vizsgák eredményei mellett számításba veszik a felkészültség általános színvonalát is. A felvételtkor ezen-től tekintve veszik a jeles általános tanulmányi eredményeit is.
1963-ban a főiskolákra a tervek szerint 1700 000 hallgatót vesznek fel, 140 000-rel többet, mint az előző évben. Az új szabályzat hangsúlyozta a miniszter-lehetővé teszi a legtehetségesebb és legszorgalmasabb fiatalok kiválasztását.
A február 28-án megrendezett Tudományegyetemi Szellemi Ötusa Bajnokságon a Bölcsészettudományi Kar csapata (37 p.) győzött a TTK (35 p.) és a JTK (29 p.) csapatai előtt. A győztes csapat (Daniss Győző, Kubatov János, Lendvai Mária, Makló Ferenc, Radnóti László) kéthetes balatoni túrúlést kapott jutalmul a KISZ vb-től.
A J. e. Purkyne Csehszlovák Orvos Társaság, melynek gyógyszerész szakcsoportja működik — alapításának 100. évfordulója alkalmából 14 kiváló magyar tudóst (orvost és gyógyszerészt) tiszteletbeli, ill. levelező tagjává választott. A kitüntetettek között van Dr. Kedvessy György egyetemi tanár, Orvostudományi Egyetemünk Gyógyszerésztudományi Kar Gyógyszer-technológiai Intézetének professzora. A tiszteletbeli tagsággal járó díszokleveleket a budapesti csehszlovák nagykövetség adta át a kitüntetetteknek. Az ünneplés átadásán megjelentek egészségügyi, politikai és kulturális életünk vezető személyiségei. Erről az eseményről a Népszabadság február 28-i számában részletes cikk számol be.
Az egészségügyi miniszter a Nemzetközi Nőnap alkalmából Busa Béláné fül-orr-gégeklínikai főnővér részére az »Egészségügy kiváló dolgozója« kitüntetést adományozta. A kitüntetést a klinika vezetője március 8-án ünnepélyes keretek között adta át Busa Bélánának.
Egy hónapot tölt tanulmányúton Orvostudományi Egyetemünk Mikrobiológiai Intézetében Dr. I. B. Holland az Oxfordi Egyetem Blokémi Intézetének munkatársa.

MERÉNYI KALMÁN előadó

Szocialista szerződés az Állam- és Jogtudományi Kar és a Megyei Építőipari Vállalat között

A művelődésügyi Minisztérium által jóváhagyott tervdokumentációk alapján — amint erről a lapban már említés történt — az Állam- és Jogtudományi Kar épületén ebben az évben emeletépítést, belső átalakítást és felújítási munkákat kell végrehajtani. Ez az építkezés régen vájjudó és napjainkban már égetően sürős problémát van hivatva megoldani. A Karon a hallgatói létszám mind a nappali, mind pedig az esti és levelező tagozaton fokozatosan gyarapodott és jelenleg a nappali tagozaton 344, az esti és levelező fakultáson 882 fő vesz részt a rendszeres oktatásban. A hallgatói létszám nagyarányú megnövekedése folytán az eredetileg meglevő tanterem nemcsak számszerűen, hanem befogadóképességüket tekintve is elégtelennek bizonyultak. Azonban nemcsak a hallgatói létszáma növekedett meg, hanem szükségesszerűen gyarapodtak az oktató testület is gyarapodott és így az egyes tanszékek régen kinőttek azelőtt is igen szűkre méretezett helyiségeiket. Az egyetem vezetősége igen jól látta a felmerült problémát és megtalálta a helyes megoldást, kért és kapott engedélyt a minisztériumtól a bővítési munkálatokhoz.

Az építkezést ez év tavaszán kezdi meg az E. M. Csongrád megyei Állami Építőipari Vállalat. A jóváhagyott tervdokumentációk szerint a felépítendő új emeleten 2 db nagyméretű előadóteremt, szemináriumi helyiségeket, könyvtári olvasótermet és tanszéki szobákat alakítanak ki. A földszinten és I. emeleten így felszabaduló helyiségekből — átcsoportosítva — az egyes tanszékek kapnak dolgozószobákat és a Dékani Hivatal is bővül.

A nagyarányú építkezés azonban sok igen fontos és nehezen megoldható problémát vet föl. A nehézségek elhárítását célozandó, a három szerv — a József Attila Tudományegyetem mint beruházó, a Szegedi Tervező Vállalat mint tervező, az E. M. Csongrád megyei Állami Építőipari Vállalat mint kivitelező — elhatározta, hogy a tervezés, művezetés, munkahelyátadás és a kivitelezés minél gyorsabb és minőségileg jobb biztosítása érdekében egymással szocialista szerződést köt. A szerződés aláírása 1963. március 7-én de. 10 órakor az Állam- és Jogtudományi Kar Tanácstermében történt meg. Az ünnepélyes aktuson megjelent az E. M. Csongrád megyei Állami Építőipari Vállalat részéről Jós Antal igazgató, Szani István főmérnök, Molnár Sándor MSZMP alapszervezeti titkár és Losonczi László SZB-elnök, a Szegedi Tervező Vállalat részéről Szabellai Mihály igazgató, Füzér István főmérnök, Kósa Mihály MSZMP alapszervezeti titkár és Lőrinc György SZB-elnök, az Egyetem részéről dr. Herczeg Ferenc gazdasági rektorhelyettes, dr. Frimő Antal dékán, dr. Pólay Lajos dékánhelyettes, dr. Pólay Elemér egyetemi tanár, a Pedagógus Szakszervezet karni osztálybizottságának elnöke, dr. Kemenes Béla egyetemi docens, a Pedagógus Szakszervezet tudományegyetemi bizottságának elnöke, dr. Nagy Károly adjunktus, a karni pártalapszervezet képviselője és Tóth Lajos, a karni KISZ-bizottság titkára.

A megyében — meghatározott építkezésre vonatkozóan — ez a szocialista szerződés az első ilyen jellegű kötelezettség vállalás. Az általános szempontokon túl-

mően az egyes szervek konkrétan meghatározták és rögzítették azokat a kötelezettségeket, amelyek megakaratlanul kötelezőnek ismertek el. A tervező vállalat többek között vállalta, hogy a tervdokumentációval kapcsolatos kivitelezési észrevételeket a kézhezvételtől számított 10 napon belül megválaszolja és a menet közben felmerült problémákat művezetés keretén belül 3 nap alatt tisztázza. A kivitelező vállalat elhatározta, hogy az építési szerződéstervet a beruházási kötelezettség előtti 45 nap helyett 15 napon belül az építőknek megküldi és az építési szerződésben meghatározott befejezési és átadási határidőket minden körülmények között betartja. Az egyetem biztosítja, hogy a megadott határidőre az épület I. emeleti szintjét kiépítse, valamint ha a kivitelező vállalat részéről ilyen igény merülne fel, a karni KISZ-bizottság útján a hallgatók nyári munkába állítását megszervezi. A szerződő felek a szocialista szerződés megkötése és az abban foglaltak megvalósítása szempontjából a fentiekben kívül döntő jelentőséget tulajdonítottak annak, hogy az építkezés a jogi karni oktató és tudományos kutató munkának zavartalanságát illetően a legkevésbé zökkenőt okozza. A felek egymás közötti kapcsolataikban ezideig is egymás kölcsönös segítése volt az irányadó. Az egyetem jelentős fejlesztésének érdekében még az eddiginél is fokozottabb együttműködésre van szükség. E szocialista szerződés a fokozottabb együttműködés első kiinduló pontja.